

OPRAVDOVÝ

KREŠŤAN

POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

Predplatná cena:
 Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 „ — „
 Na štvrt roka . . . . . — „ 50 „
 Jednotlivé číslo 3 kr.

Vychodí každú nedel' u.
 Zodpovedný redaktor a vydavateľ:
VIKTOR HORNÝANSZKY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti,
 VI. okr., Aradi-utca 14.
 Sem sa majú posielat predplatky a dopisy.
 Nevyplatené listy sa neprijímajú.

Siroty.

Nuž tedy čo ste?

V najnovšom čase akási neobyčajná zvedavosť zaujala mysle, tak že sa zdá, že táto zvedavosť nenie prirodzená. Lebo veď už od týždňov, ba možno povedať od mesiacov, celá opposícia ukazuje sa byť náramne zvedavou, pravda na také veci, ktoré sú každému — tedy i opposícii, snáď až veľmi známe. Polónyi, Kossuth, Apponyi, Horánszky, Molnár a Mócsy už snáď ani len slnku nedovolia svietiť, kým im, vraj Bánffy nepovie ohľadom vyrovnania to, čo im už on a minister finančný verejne i súkromne i sto ráz povedali. No, to je všetko darmo, oni chcjú byť zvedavými a — punktom.

Ký div tedy, že sa aj nás zmocnila zvedavosť a to oprávnená a dnes viac ako inokedy potrebná zvedavosť.

Ale povedzme si najsamprv, čo vieme a len potom to, čo nám je nejasným a na čo sme zvedaví.

Strediste politiky uhorskej je štátoprávne vyrovanie z roku 1867. To je oná os, okolo ktorej sa naša politika krúti a dlho ešte krútiť bude. Veliká časť krajiny a závažných politikov našich stojí na základe oného štátoprávneho vyrovnania; menšina ale sú zásadni protivníci toho. Liberálna strana pridrižiava sa verne svojho stanoviska vyrovnania i všetkých následkov z toho vyplývajúcich a dnes si postavila za cieľ: vyrovanie s Rakúskom, opravu administrácie, reformu daní, utvorenie zákona o civilnom práve a mnohé iné vážne záležitosti. Vážne sú to práce, ktoré zaslužia, aby sa na nich pracovalo. Z toho nasleduje oná dôvera, ktorou ju ohromná väčšina občanov sprevádza a úcta, ktorou sa jej korí.

Zásadni protivníci vyrovnania sú neodvisliaci. Títo nechcjú spolčenie s Rakúskom a bojujú viac vytrvale, ako osožne za úplnú neodvislosť krajiny. Bez toho, aby sme dosavádnú neprospešnosť tohoto stanoviska tuná dokazovali, len to konštatujeme, že táto čiastka opposície má zásadné stanovisko a tak tedy aj istú formálnu oprávnenosť.

Toto tedy vieme. Liberáli sú zásadni prívrženci štátoprávneho vyrovnania, a majú vôľu i úmysel k vážnym, potrebným prácam zákonodarským. Neodvisliaci sú zásadni protivníci vyrovnania a chcú neodvislosť ako cieľ, za ktorý by snáď časom i osožne a rozumne pracovať vstave boli. Lež čo chcjú a čo sú národná strana a ľudári, to vera bože nevieme, pochopiť nie sme vstave, a preto nie div, že zvedaví sme vedieť, čo sú oni vlasne a opravdove?

A táto naša zvedavosť je základná a oprávnená.

Národnia strana i ľudári stoja vraj na stanovisku štátoprávneho vyrovnania z roku 1867. a bárs ťažko nám padne, lebo dôkazy toho takmer v ničom nepodávajú, predsa hladme im to uveriť. Čo z toho nasleduje? Nasleduje to, že sú povinnatí na osvedčenom základe v prospech štátu a občianstva verne pracovať, sily, rozumy i schopnosti svoje v službu národa postaviť. Pomáhať tým, ktorí sú ich prívržencami jedných a tých istých hlavných zásad. Verný a usilovný *spolupracovník* vydobije si právo, aby aj jeho niektoré odchylné, no prospešné účele časom prevzaté a v platnosť uvedené boly.

Takéto spoluúčinkovanie bolo by rozvažné, múdre, úspešné i prospešné. Na miesto toho, čo robí Apponyi s jeho prívržencami a ľudarmi? Apponyi po mnohom klátení, aby svojmu stanovisku jaký-taký základ nadobudnul, vystavil za účel isté národné požiadavky a ako blištiacu ozdoby: čistotu volieb. Takmer veškeré jeho požiadavky národné medzi časom vyplnil barón Bánffy a nepochopiteľnému Apponyimu nezostalo nič, ako: čistota volieb. Krásny, usľachtily to cieľ, no v politike ale musí byť časuprimeraným, a nesmie byť na závade súrnejším a jednako významným iným otázkam. Najsúrnejšia otázka je dnes vyrovanie sa s Rakúskom, lebo ono ešte tohoto roku musí byť riešené. Povinnosťou každého vlastenca, tým viac takého, ktorý na základe štátneho vyrovnania z roku 1867. stojí, je a má byť, v tom smere použiť veškeré svoje sily a schopnosti, aby toto terajšie vyrovanie, ako dôsledný výplyv tamtoho, čím skôr a pre krajinu našu čím prospešnejšie riešené bolo. — Apponyi to ale nevidí, on chce čistotu volieb. Do práce sa za prospešné vyrovanie, zabezpečme a utvrdme hospodárske záujmy štátu a občanov a potom dostane sa nám času postarať sa o čistotu volieb, ktoré sú dnes ešte nenie tak súrne ako potreba vyrovnania, lebo veď vol'by ešte len o roky nasledovať majú. Práca páni národovci a nie záminky!

No a ľudári? Smutný to po dnes zástoj, aký títo nepočetni zástupcovia nejestvujúcej strany pred očima národa hrajú. Aj oni sú vraj a to verní a tuhí prívrženci štátneho vyrovnania z r. 1867. Ťažko to uveriť, ponač nás to ale nie nestojí, verme im tedy. Keď je to pravda, kde by mali stáť? V radoch onej velikej strany, ktorá je opravdovým prívržencom a ochrancom otázného vyrovnania. Že nie sú tam, čo je toho príčinou? Jediná a urputná požiadavka revízie civkno-politických zákonov. Nuž, moji páni ľudári, požiadavka revízie je všetko, len nie dostatočný základom k utvoreniu politickej strany. Preto ľudári

dárov ani nik za politickú stranu nedrží. Povedzte, že ste antiliberáli — reakcionalisti, že ste demokrati, aristokrati, kresťanskí socialisti, ultramontáni, neodvisiaci, povedzte čokoľvek a uveríme vám, i rátať budeme s vami, len nevravte, že ste revisionalisti, lebo tak len smiech bude vašou odmenou. Revisia môže byť prostriedkom, ale nikdy nie konečným cieľom, na ktorom možno politickú stranu založiť. Vy snáď aj iné chcete, ako večne len revidovať zákony? Nuž povedzte, čo by to malo byť? Aby sme vás porozumeli, pochopili a ocenili mohli. A iného hmotného v programe vašom nemáte, lebo: «Pán Boh s nami, šťastie i požehnanie a — zlé preč» môže byť modlitbou, túžbou i prosbou, ale politickým programom politickej strany nikdy byť nemôže.

Veríme, že fažko sa vám ustáľí, keď nemáte sa na čom. Dnes ste kresťansko-katolícka strana, zajtra len kresťanská; raz ste liberálnejší od liberálov, zas hneď ultramontáni a klerikáli a tak do nekonečna. Keby ste čo opravdoví nasledovníci vyrovnania z roku 1867. v istom ohľade odchodné stanovisko zaujímali na spôsob centromovej katolíckej strany ríše nemeckej, to by sme vás pochopili, rozumeli; ale dnes v takej neohraničenej neurčitosti v akej sa nachádzate, nedivte sa páni veľikáši ľudárski, keď sa vás úprimne opytujeme: Čo ste? Kto ste?

Ľudári chcú všetko dobré, Apponyisti taktiež, to a to len tiež nikto predpokladať nemôže, žeby ohromná väčšina snemu i krajiny: liberáli tiež za dobrým nepachtili. V tom ste tedy rovní. Všetci stojíte na základe vyrovnania z roku 1867., máte tedy oproti krajine a občanom tie isté povinnosti. A vy predsa hatíte prácu vyrovnania, ozaj aby sme vás aspoň poznať a pomenovať mohli, povedzte nám občanom: čo ste a čo chcete?

K.

Slovo k rodákam.

Najnovší «kšeft» ľudárov je teraz rozširovanie «kresťanskej tlače.» To ale máme vedieť, že «kresťanskou tlačou» sú jedine a výlučne časopisy a spisy ľudárske. Kresťanská tlač a kresťanská politika sú heslom, v skutočnosti ale je tlač i politika ľudárska všetkým iným len nie kresťanskou. Ba kresťanstvu málo čo tak škodí ako práve ľudárstvo tlačou i politikou svojou.

Čo je politika ľudárska? Búrenie, obžaloby, brízganie, špintanie a nadávanie. Roky už majú za sebou, a čo vykonali? Pomlúvajú ústavnú vládu slovom i tlačou. Osobitný spis vydali vo viacerých rečiach toho obsahu, aké vraj nezákonnosti, prečiny a zločiny spáchala vláda proti

ním pri ablegátskych voľbách. Roztrubovali to obširne v shromaždeniach, písali a píšú o tom ustavične vo svojich časopisoch; od rokov siahodlhé reči šíria o tom istom predmete ablegáti ľudárski až po dnes. Dajme tomu, žeby to, — tak ako je nie, — pravdou bolo, nuž nebolo to už dosť roztrúbené tlačou? Zodpovedá to povolaniu snemových zástupcov, aby oni na miesto užitočnej práce, drahý čas zákonodarstva stá a stá ráz počutými a k tomu ešte falošnými obžalobami márnili? Koľko hodín prehovorili takýmto spôsobom Molnár, Mócsy, Kálmán a Rakovszky, nepomysliac a zabudnúc, že každý deň snemového zasadnutia stojí krajinu 15.000 zl. Títo páni daromnými, bezúčelnými a bezvýslednými rečami svojimi toľké tisíce zmárnili, žeby tými snáď veškerá daň ich voličov zaplatená byť mohla. Nuž toto je politika ľudárska. Ba ešte i horšia.

Obštrukcia je nebezpečný parlamentárny prostriedok, ktorý menšiny snemov len v najposlednejších pádoch používajú. Tak to bývalo aj u nás kým nás krajinská pohroma v spôsobe ľudárov nezastihla. V krátkom občasí svojho politického účinkovania títo tajní i zrejní podkušitelia stránky opozicionálne už po tretí raz vhučkali do obštrukcie, umývajúc si pritom ruky svoje, ako za dávna Pilát, keď Spasiteľa na kríž odsúdil. Keď už každý ustáva, ešte vždy hotový je hovoriť Mócsy. Ale svedomite a usilovne rokoval o potrebných zákonných návrhoch, to Bože uchovaj; to vraj pod Bánffyom nesmie ani len pripustiť tým menej urobiť kresťan (?) ľudár!

Toto je politika ľudárska, predrahá pre chudobu krajiny, a nestojí ani za mak. No a jestli možno, ešte horšia je tlač ľudárska. Tá je už hotový a zrejмый anarchismus. Tupenie a nivovanie veškerej auktority a vlády. Príkladov máme na stá, no snáď viac ako dosť bude i tento jeden. V 246. čísle «Alkotmányu» stojí doslovne toto: «Veď je to opravdová anarchia v zákonodarstve a administrácii, ministerský absolutismus v politike. Nech sa ľúbi bárs koho opýtať, advokáta alebo občana, ktorý má do činenia s *vrchnostami*, či už pri *obecných predstavenstvách* chce k vybaveníu priviesť svoju záležitosť, či pri *berných úradoch*, *finančných direkciách*, alebo *služnovstvách* a *okresných súdoch* vyhľadáva; *hrúzyplný neporiadok najde všade* a také žaloby počuje, že civilisovaný človek nevie, *zdáľiž sa nachodí v Europe*, alebo *nie* a *zdáľiž môže jestvovať štát*, v ktorom *pri všetkých úradoch* toľký zmätok a sem a tam fahanie jestvuje. My sa ale na tomto ani mak nečudujeme, lebo *vynímajúc pisárov nik nepracuje pri úradoch*, tak ako je pod vedením Bánffyho parlament platenou spoločnosťou nepracovania.»

Takto píše, takto súdi, takto učí «kresťanskou» sa nazývaná tlač. Nuž má Uhorsko dnu a

von ešte iného tak drzého nepriateľa, ktorý by všetku jeho verejnú česť tak opovážlive a podle hanobil, ako tento ľudársky pisateľ? Čože je anarchia? V prvom rade *bezúzdnosť*. No a kto robí bezúzdňom náš parlament? Odpoveď najdeme vyššie. Kto búri pokojný ľud a nivočí aktoritu úradov a vrchností? Odpoveď nám dáva citovaný úryvok vyššie podaný. Nuž možno je pracovať na sneme, a možno je spravovať krajinu slušne a prospešne, keď novokresťanskí politikovia prácu v sneme robia nemožnou, a vrchnosti pred ľudom na posmech vystavujú? Odpovedzte na toto sami, rodáci moji! Vašu odpoveď napred známe a vieme, že s nevoľou a ziaľom odvrátite sa od falošných prorokov ľudárskych, a že nedáte sa im viac nadužiť a zaviesť. Pokúšeniu budete vystavení teraz zvlášte pri všeobecných voľbách na stoličné výborníctva. No vy pokúšiteľom týmto poukážte na ich hanebné skutky, ktorých sa dopúšťajú, a prečítajte im pravdy v článku tomto obsažené.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Jeho veličenstvo náš kráľmeška v Budapešti od 15-ho októbra. Zdržuje sa skoro bezprestajne Gödöllöve, kde trávi čas konaním ťažkých panovníckych povinností. Do Budapešti príjde iba vtedy, keď dáva verejný výsluch.

Jeho veličenstvo tunajší pobyt na krátky čas pretrhol a 20-ho októbra odcestoval do Viedne, kde prijal na výsluchu ruského ministra zahraničia grófa Muravieva. Gróf Muraviev bol v Paríži a odtiaľ prišiel 21-ho októbra do Viedne. Že vo veľmi vážnej otázke cestuje, to vysvitá aj z toho, že náš kráľ jemu k vôli odcestoval do Viedne a tam ho prijal. Čo je cieľom jeho cesty, to je najhlbšie tajomstvo.

Kráľ pred odchodom do Viedne prijal na výsluchu nášho ministerského predsedu, baróna Bánffyho. Pri tejto príležitosti barón Bánffy predniesol kráľovi naše politické rozpoloženie. Kráľ vrátil sa nazad do Budapešti v pondelok 24-ho októbra.

Gejza Polónyi. Toto meno patrí dneska medzi tie, ktoré sa po celej krajine nateraz najviac spomínajú. Lenže není každý veľkým mužom, ktorého meno sa často spomína. Ani Polónyi není zato veľkým synom Uhorska, že sa meno jeho tak často spomína. Spomínať možno niekoho nielen pre jeho osožné skutky, lež aj pre veľké poklesky. A dnes sa spomína Polónyi čo pôvodca obštrukcie, tedy toho veľkého zla, ktoré našu krajinu zastihlo. Pán Boh nás cez leto dosť navštevoval, a teraz ešte Polónyi aj obštrukciu dopustil na nás. Nuž ale nech že mu je odpustené aj toto zlo.

Tento nateraz tak chýrny pán bude v nedeľu pred svojimi voličmi v Hajdu-Szoboszlóve účty skladať zo svojho účinkovania. Zvedaví sme čím ospravedlní obštrukciu?

Zmenené úkoly. Celé lebo a začiatkom jasene nebolo o inom reči, jako o obštrukcii, ktorou rakúska ríšska rada znemožní pojednávania návrhov potahujúcich sa na vyrovnanie. Ako na isté sa očakávalo, že rakúska ríšska rada bude robiť také škandále, jako dosiaľ nikdy, jaknáhle príjde k pojednávaniu návrhov vyrovnania. A čo sa stalo?

Rakúska ríšska rada pokojne a ticho pojednáva predlohy vyrovnania a miesto toto zháčil sa náš parlament. Na toto nebol skutočne nikto pripravený. Ani sa len nesnívalo nikomu, žeby sa uhorský snem podujal na to, že prekazí prijatie vládou predostretých návrhov vyrovnania. A čo nikto neočakával, stalo sa.

Uhorská snemovná oposícia vedie obštrukciu. A prečo? Na túto otázku je ťažko odpovedať. To oposície dobre vedia, že naša vláda vymohla tentoraz od rakúskej vlády mnohé, neoceniteľné výhody pre Uhorsko. Nad týmto by sa mal len tešiť každý verný syn vlasti; a krajo-lavičiaci sa všetko iné len netešia tomuto. Oni nechcú vyrovnanie, oni nechcú výhody pre krajinu, oni chcú len ťažkosti robiť vláde miesto toto, aby ju napomáhali a tým osožili krajine.

Naša oposícia nedočkala ani pojednávania návrhov vyrovnania, lež započala tú najtuhšiu obštrukciu už teraz pri pojednávanií indemnity, dočasného krajinského rozpočtu. Na takýto neblahý obrat nebol nikto prichystaný. Skutočne nevyzpytateľné sú cesty — oposície. Rakúska parlamentárna oposícia sa teraz usmieva, mysliac si, načo by ona mala viesť obštrukciu, keď ju vedie neodvislá, národná a ľudová strana v Uhorsku. Tieto spojené strany aj tak ženú vodu na jej mlyn, lebo Rakúšania nechcú vyrovnanie také, na jakom sa vlády dohodly a teraz miesto rakúskej oposície vedú obštrukciu uhorskej oposície. Cudzozemsko sa bude čudovať nad týmto pokračovaním. Na toto všetko ale naše oposície nedbajú.

Liberálna strana a oposície. Stalo sa bolo, že istý jászberénysky časopis kommissným spôsobom bol napadol osobu grófa Alberta Apponyiho z tej príležitosti, že v Jászberénye hovoril pred svojimi voličmi. Otázny časopis napadal nielen osobu grófa Apponyiho, lež aj jeho rodinný život pretriasal. Nad touto nehanebnosťou otázneho časopisu najviac sa pohoršil sám ministerský predseda a článok čo najrúznejšie odsúdil. Všetky liberálne časopisy vyslovily tiež svoje pohoršenie nad pokračovaním otázneho jászberényskeho časopisu a rozhodne odsúdily taký boj, ktorý siaha na súkromný život.

Gróf Albert Apponyi je tuhým nepriateľom vlády, za to si ho ale všetci liberáli ctia čo človeka, hovoria o ňom vždy s tou najväčšou úctou, uznajú jeho zriedkave veľké schopnosti a známosti. Aj liberálne časopisy vzdávajú mu vždy patričnú úctu, kritizujú jeho politické

účinkovanie, osobnosť jeho ale držia vždy v úcte. Nie tak robia opozície a opozičné časopisy, ktoré píšu, o liberáloch, že klamú, sbijajú atď. Opozičné časopisy mali by si vziať príklad z liberálnych, jako sa zastaly Apponyiho, keď sa jedon liberálny časopis natoľko pozabudol, že napadol privatnu osobu jeho. Liberáli vedia vždy rozdiel robiť a aj ho robia medzi osobou a jej politickým účinkovaním; politické účinkovanie každého človeka možno posudzovať, ba aj odsúdiť, pritom všetkom ale nikdy neslobodno sa týkať osoby, tým menej napádať privatnu časť.

Z Francúzska. Vo Francúzsku neočakávane padla vláda. V utorok sa sišiel snem a hneď na prvom zasadnutí shlasovali vládu, ktorá sa heď aj poďakovala. Pád vlády zapríčinila Dreyfusovská otázka a z nej pochodiacie následky.

KRAJINSKÝ SNEM

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 19-ho októbra. Pokračovalo sa v pojednávaní toho, či sa má návrh zákona o indennite, dočasnom rozpočte, v sobotu začať pojednávať.

Július Szinay kladie vláde za vinu, že snem miesto riadneho rozpočtu pojednávať musí návrh o indennite. Ponevadž odhlasovanie rozpočtu a indennity považuje sa vždy za prejavenie dôvery oproti vláde, rečník návrh zákona neprijíma, lebo nemá pražiadnej dôvery k vláde.

Franc Kossuth tiež neodhlasuje vláde návrh indennity, lebo k vláde nemá preto dôvery, že teraz, keď sú tak prajné okolnosti nechce zariadiť samostatné colné územie. Rečník protestuje proti tomu upodozrievaniu, že opozície chcú zastaviť účinkovanie štátneho stroja. To neni pravda, opozície si žiadajú aby štátny stroj aj naďalej riadne účinkoval, žiadajú si ale, aby stroj nevedol barón Bádffy, lež niekto iný

Ludvik Holló žiada od vlády, aby vyhlásila, že kvótu pod žiadnou podmienkou nepovýši. Jak vláda toto prisľúbi a porobí poriadky k zariadeniu samostatného colného územia, tak prijme indennitu, inakšie nie.

Franc Blaskovics usiloval sa dokázať, že sa podmienky vyžitia behom posledných 30 rokov veľmi zhoršily, toho príčinou je liberálna vláda, tejto vláde neodhlasuje indennitu.

Na konci zasadnutia spýtal sa vyslanec Endrey, že keď sa prevedie zákon o pomenovaní obcí.

Minister vnútra Perczel odpovedal, že najprv treba vysluchnúť obce a utvoriť krajinský výbor, ktorý určí pomenovanie obcí. Všetko toto sa v krátkom čase prevedie, a tým bude zadosť spravené požiadavkám zákona.

Odpoveď bola v známosť vzatá.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 20-ho októbra. Obštrukcia ide ďalej svojou vytknutou cestou. Dnes hovorili traja rečníci a všetci boli proti tomu, aby návrh o indennite bol na denný poriadok určený. Toto mohli 3-4 slovami povedať, a miesto toho držali dlhé reči o

kvóte a o vyrovnaní s Rakúskom, ktoré veci nemajú s indennitou nič spoločného.

Prvý rečník bol Gejza Polónyi. Hovorí, že je tu čas, aby neodvislá strana zrútila terajšiu vládu. Prvý zákonný článok z bežiaceho roku, ktorým sa predošlé vyrovnanie predĺžilo do konca tohoto roku, rečník vysvetľuje tak, že jaknáble na jar rakúsky snem nebol vstave pojednávať predlohy vyrovnania, vláda mala hneď porobiť poriadky obľadom zavedenia samostatného colného územia. Vláda ale toto nespravila, lež predlžuje Rakúšanom termín a tým zuemožňuje zavedenie samostatného colného územia. Neprijíma návrh, aby bola indennita na denný poriadok určená.

Ferdinand Horánszky vyhlasuje, že do tých čias neprijme žiadon pracovný poriadok, kým sa vláda podrobne nevysloví o otázke vzrovnania. Vytýka vláde, že privolila k zvýšeniu kvóty preto, že vo vyrovnaní je otázka potravných daní pre Uhorsko prajne riešená. Vláda síce povedala že sa s rakúskou vládou nedohodla obľadom výšky kvóty, rečník ale toto nechce veriť, lebo rakúska vláda hlása pravú protivu tohoto. Rečník dokazuje, že jak sa s Rakúskom nedocieli vyrovnanie, Uhorsko musí zaviesť samostatné colné územie.

Hovoril ešte Franc Major, ktorý sa tiež zaoberal s otázkou cla.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 22-ho októbra. V piatok nebolo zasadnutie pre pohrab kráľa Bélu III-ho. Na začiatku dneskajšieho zasadnutie vyslanci sa o tom dišputovali, či sa má dnes začať pojednávať návrh o indennite. Tak sa zdá, že sa vyslanci budú o tom nielen dnes, ale ešte aj budúci týždeň dišputovať. Na každý pád smiešne sa vyníma, keď sa vyslanci dnes dišputujú o tom čo mali pojednávať pred pár dňami. Našiel sa vyslanec, ktorý chcel snemovňu zachrániť od tohoto smiešneho polozenie a navrhnul, aby sa návrh zákona o indennite po zakončení dišputy nad denným poriadkom, v utorok začal pojednávať. Ten vyslanec, ktorý toto navrhol, bol Gejza Gajári liberál.

Tento návrh Gajáriho postavil pascu opozíciám. Jak opozície nechcu obštrukciu, tak bez slova prijmu návrh Gajáriho, jak je ale cieľom jejich obštrukcia, tak budú proti tomuto návrhu. A opozície byly proti návrhu a tým dokázaly, že zaviedly obštrukciu.

Vradoch opozície začali sa radiť, čo majú proti tomu robiť, aby Gajáriho návrh bol prijatý. Proti nemu hovorili Gejza Polónyi a Ludvik Holló, za nimi ujal sa slova Ferdinand Horánszky narádzajúc, aby Gajáriho návrh bol najprv vytlačený, vyslancom rozdelený a len tak v pondelok pojednávaný. Po reči Horánszkeho rozpriadla sa dlhá dišputa, v ktorej sa vyslanci nad tým dišputovali, či je Gajáriho návrh samostatný, a či len doplnok predsedovho návrhu, ktorým narádzal, aby sa indennita začala v sobotu pojednávať. Po dlhej dišpute konečne otázka bola tak riešená, že 20-tí vyslanci žiadali zejmenné hlasovanie nad tým, či sa má Gajáriho návrh vytlačiť a rozdať a 20-tí vyslanci žiadali, aby sa nad týmto v pondelok hlasovalo. Taktiež 20-ti vyslanci

žiadali aj to, aby sa ďalšie pojednávanie straniva denného poriadku odročilo na pondelok. Takýmto bol dneškajší deň úplne zabitý a ztratený.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 24-ho októbra. O dneskajšom zasadnutí môžeme len to povedať, že vlastne nebolo iné, jako čítanie mien vyslancov. Z milosti neodvislej strany tri razy bol čítaný menoslov vyslancov. Asice Gejza *Polónyi* mal námietku proti zápisnici z minulého zasadnutia, dvadsiati vyslanci žiadali hlasovanie dľa mena, či má byť zápisnica uhodnovnená. Väčšina odobrila a uhodnovnila zápisnicu. Zatým sa hlasovalo či má byť návrh Gajáriho vytlačený a či sa má čo samostatný pojednávať, alebo či má byť považovaný len čo dodatok ku návrhu predsedom zadanému. A po tretie hlasovalo sa dľa mena nad tým, či má byť tento návrh dneska pojednávaný. Pri oboch hlasovaniach zostala oposícia vo veľmi malej menšine.

Po týchto hlasovaniach prešlo sa k pojednávaniu nad denným poriadkom.

Árpád *Szentiványi* naspomínal celý rád prečinov spáchaných vraj vládou, preto neprijíma návrh pracovného poriadku.

Koloman *Örley* zadal k dennému poriadku opravu, asice navrhnul, aby sa návrh o indennite začal pojednávať v ten delací deň, ktorý bude nasledovať po ukončení dišputy nad denným poriadkom.

Hovoril ešte Rudolf *Pöder* proti návrhu, načo bola dišputa na zajtra odročená.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 25-ho októbra. Čo dnes vystrájal oposície, to skorej patrí do krémy než na snem. Prvý rečník bol Štefan *Szluha*, ktorý tvrdil, že to, čo oposícia robí, nenie obštrukcia. O bar. Bánffymu povedal, že politika jeho povedie k revolúcii. Za ním hovoril Július *Lukács* a užíval tak drsné a grobianske výrazy, že mu predseda odobral slovo. Z pomsty za to, žiadali niekoľkí vyslanci tajné zasadnutie, kde sa iba o tom dišputovali, či je to dostatočná príčina k takémuto zasadnutiu. Koniec dišputy bol, že sa na tom ušhodli, že nebolo príčiny k zavretému zasadnutiu.

Keď sa zasadnutie znovu pretvorilo vo verejné, interpelloval Franc *Buzáth* záležitosti vo Viedni vystúpivšieho indického moru.

Minister vnútra *Perczel* hneď odpovedal na túto interpelláciu, ubezpečiac snem, že dosiaľ nevidí potrebu toho, aby porobil nejaké mimoriadne poriadky, lebo mor sa ani vo Viedni nešíri. Odpoveď bola vznámost vzatá.

Pohrab kráľa Bélu III.

Zemské pozostatky kráľa Bélu III. a jeho manželky Anny z Antiochie skoro po 50ročnom sem-tam vození a prenášaní konečne uložené byly na večný odpočinok dňa 21. októbra.

Jako známo, pohrab zemských pozostatkov kráľovských manželov stal sa na trovy jeho veličenstva nášho kráľa, ktorý prípisom upovedomil ministerského

predsedu, aby sa postaral o pohrab zemských pozostatkov kráľovského páru, ktoré roku 1848. objavené byly pod rumami kráľovskej hrobky niekdajšieho korunovačného chrámu v Stolnom Belehrade, Székes-Fejérváre a potom prenesené do Národného museuma v Budapešti.

Rozkaz jeho veličenstva bol splnený. Zemské pozostatky kráľovského páru i so striebornou korunou a inými kráľovskými odznakmi, ktoré najdené byly pri kostrách, uložili do rakiev z aramantového dreva, tieto potom do rakiev zo skla a konečne do rakiev kovových. Cieľom uloženia rakiev bol vytesaný z kameňa sarkofag a tento bol postavený v kaplne sv. Trojice v budínskom chráme Matiašovom.

Slávnostný pohrab previedol sa dňa 21. t. m. Chrám Matiaša bol vnútri ozdobený čiernym súknom a v hlavnej lodi chrámu pred oltárom stál katafalk, na ktorom byly uložené v rakvách zemské pozostatky kráľa Bélu III. a jeho manželky Anny. Nad rakvami a katafalkom, ozdobeným cimerami, vznášal sa baldachin. Okolo katafalku stála stráž koruny s halabardami a pri hlavnom vchode stáli členovia rádu cistercitov, ktorí prijímali vysoké obecenstvo.

Zo strany dvoru prišiel na pohrab hlavný dvorný majster gr. Ludvik Apponyi a dvorní hodnostári gr. Széchenyi a gr. Jur. Bánffy. Jeho veličenstvo vzhľadom na hlboký smútok a na pohrabné obrady upomínajúce ho na smrť kráľovnej, nebol na pohrabe. Ďalej prišli na pohrab členovia vlády v čele s ministerským predsedom barónom Bánffym; horvatský bán gróf Khuen-Héderváry; členovia zákonodarstva v čele s predsedom snemovne Szilágyim a podpredsedom snemovne veľmožov Daruvárym; podpredseda horvatského snemu Heinrich Francisci, kardinál Schlauch, arcibiskup Császka a biskupi Bende, Bubics, Dessewffy, Steiner, Szmrecsányi, Rimély a gróf Majláth. Grécko-katolícky arcibiskup Mihályi a biskupi Pável a Firczák. Zo strany pravoslávnej cirkve biskupi Zmejanovič a Bogdanovič. Ev. ref. cirkev zastupoval biskup Szász, cirkev ev. a vyzn. ale biskupi Baltik a Sárkány. Hlavnomestskí zastupitelia v čele s hlav. mešťanostom Márkusom generalita spoločného a honvédskeho vojska pod vedením kn. Lobkovitza, štátni sekretári, predsedovia všetkých súdov, sbor fžišpánov v zastúpení stolíc a miest a veľká deputácia zo Stolného Belehradu.

O 10. hodine knieža-primas Vaszary dovezol sa ku chrámu kde ho u brány cisterciti a shromaždené kňazstvo prijalo o odvedlo k oltáru. Smútočnú bohoslužbu odbavoval knieža-primas za veľkej assistencie kňazstva.

Na chóre zavznel velebný spev a knieža-primas slúžil veľkú omšu. Po vybavení bohoslužby vysokoučený arcipastier povedal od oltára utešenú reč. Primas, ktorý je všeobecne známy nielen čo výtečný rečník, lež i čo popredný historik, ducha a myseľ pozdvihujúcimi slovami líčil slávne panovanie kráľa Bélu III.

Kráľ Béla III-tí — hovoril primas — jeho vek pre-sahujúcou múdrosťou zariadil administráciu, sporiadajú

uhorskú kanceláriu, ktorá viac stololetí stála. Sriadil financie krajiny, pozdvihol hospodárstvo tým cieľom, aby sa vzdelanosť čím v širších kruhoch rozšírila, usadil v Uhorsku cistercitov; vyprostredkoval, aby bola splnená vrelá lúžba národa, že aby totižto I. Ladislav kráľ bol za svätého vyhlásený.

V prisluhovaní pravdy do života uviedol nasledujúce zákony svätej knihy:

Nebud' pomstichtivý a zabudni krivdy trpené od spolublížnych.

Nepravot' sa s pokrevnými.

Falošne nesvede.

V prisluhovaní pravdy nelichoť bohatým.

Neopovrhni chudobným.

Nazadrž mzdu robotníkov.

Netráp siroty a vdovy.

Jestli kto z bratov tvojich biedu trpi, neodtiahni ruku svoju od neho.

Neutláčaj utisnutého úzerou.

Nezloreč otcovi a matke.

Neoškoďuj majetok a česť iného.

Chýr o jeho spravodlivosti rozšíril sa ďaleko za hranice. Za jeho veľké a vznešené skutky požíval veľkú úctu a slovo jeho v politike Európy mnoho vážilo.

Kráľ Béla nerúcal, lež tvoril, nezapríčinoval biedu a núdzu, liečil. Ačkoľvek jako každý človek, aj tento kráľ popri svojich cnostach mal chyby, slabosti, tieto ale boli smyté slzami opravdovej ľútosti, ktorú prikázal na smrteľnej posteli.

Knieža-primas zakľučil veľkú reč svoju slovami, aby zvečnelý kráľ, ktorého duša povznáša sa nad nami a nad našou tak mnohými nerestami boriacou sa vlastnou orodoval za nás za svoju vlasť v ťažkých časoch národa uhorského. Oroduj u nebeského kráľa za tvojho následníka, pokrevného potomka tvojho za nášho, vremlilovaného kráľa zemského, aby pozdvihol žiaľom zronenú dušu jeho, nech poteší jeho bolastného srdce a udrží nám tak drahý život jeho, aby na ceste zákona a mieru ešte dlho blažene viesť mohol svoj národ. Amen!

Kazeň primasova urobila na celé obecnstvo hlboký dojem. Arcipastier potom pristúpil ku rakvám a trikrát ich pokropil sväteou vodou. Chor zaspieval, ku rakvám pristúpili cisterciti a štyria a štyria vzali ich na plecía a v sprievode vysokého kňazstva, členov vlády a predsedov zákonodarstva preniesli do kaplnky sv. Trojice, kde stojí skvostný sarkofag. Tu uložili rakve do tohto skvostného z kameňa tesaného hrobu. Knieža-primas posledný krát posvätil sarkofag, na ktorom leží skvostný strieborný venec cistercitov a tým sa dojímavá slávnosť skončila.

*

Kráľ Béla III. bol šestnástym kráľom zo slávne niekedy panujúcej dynastie Árpadovskej, ktorá dala Uhorsku prvého kráľa sv. Štefana. Jeho otcom bol kráľ Gejza II. a matka Fruzina, dcéra kijevského kniežata. Béla III. vychovávaný bol na dvore gréckeho cisára

Emanuela a keď jeho starší brat Štefan III. zomrel, on stal sa nasledníkom trónu, ktorý i zaujal roku 1173. Za manželku pojal si Annu, kňaznu z Antiochie. Pod jeho panovaním jeho vychovovateľ grécky cisár Emanuel vtrhol do Dalmácie a túto krajinu jako i Srieň násilne zaujal. Tieto krajiny ale Béla III. po smrti cisárovej zpät vydobil Uhorsku. Po čas pokoja kráľ Béla pracoval na pozdvihnutí ľudu a zorganizovaní krajiny. Zdokonaľoval administráciu, zaviedol písobné upovedomovanie poddaných o zákonoch a poriadkoch, prisluhovanie pravdy cestou listín, čo sa vtedy len ústne cestou poslovia dialo a to bolo na veľkú škodu obyvateľstva, lebo poslovia nie vždy verne sdělili na pr. výroky súdov. Staral sa o nábožensko-mravnú výchovu, zakladal chrámy, školy a kláštory, usadil v krajine rád cistercitov a peňážite napomáhal nemeckého cisára Fridricha, ktorý viedol r. 1189. križiacke pluky ku vydobiti Svätej zeme.

Kráľovná Anna zomrela roku 1183 a bola pochovaná v hrobke stolného chrámu v Székes-Fejérváre, kam ju nasledoval kráľ Béla, zomrúc dňa 13. apríla roku 1196. Kráľ zanechal troch synov a tri dcéry. Po jeho smrti prevzal panovanie jeho syn Ondrej II.

Zemské pozostatky kráľovského páru najdené byly pod rumami hrobky stolného chrámu v Székes-Fejérváre. Tu totiž boli pochovávaní korunovaní králi uhorskí z domu Árpádovho až do panovania kráľa Bélu IV. Mongoli a tatári, ktorí pod panovaním Bélu IV. spustošili našu vlasť, rozrútili i stolný chrám v Stolnom Belehrade a zemské pozostatky kráľov uhorských kryly za dlhé stá rokov rúmy chrámu, ba už aj nové budovy, ktoré medzi tým povstaly na tom mieste. Konečne roku 1848 pri kopaní studne objavily robotníci dve mramorové rakvy, za tým r. 1863 celú kráľovskú kryptu, v ktorej nápisy na kameňoch svedčili, že sú to zemské pozostatky kráľov uhorských. Výkopané kosti kráľov uložili v kapitulskom chráme stolno-belehradskom a dost zachovalé rakve s pozostatkami kráľa Bélu III. a jeho manželky dovezli r. 1883 do Budapešte. Tu ležaly zemské pozostatky kráľovského páru v museume, až jeho veličenstvo kráľ na vlastné trovy, ktoré činia okolo 25.000 zlatých so sarkofogom, dal svojho niekdajšieho predchodcu slávne pochovať a uložiť na večný odpočinok v budínskom chráme Matiaša, na miesto, jaké niekdajšiemu kráľovi prináleží.

DOPISY.

Z nitrianskej stolice.

Vysokoctený pán Redaktor!

Vstupujem do tábora. Do toho tábora, ktorý nosí na svojej zástave to úprimné heslo: „Opravdový Kreštan!“ Tento tábor pod svojim vodcom bojuje jedine za pravdu. Tento tábor je jediným opravdovým priateľom slovenského rodu. Bohumilý tábor to! Prečo? Lebo náš svätý trikolor, milý krajinský odznak vlasti našej tu je

vítaný a v úctivosti držaný. Lebo tu falošní lekári, falošní pravotári nemajú prístupu, tu býva svornosť, bratstvo, kresťanská láska. Bohužiaľ, najdu sa sekty, ktoré pod falošným menom, s falošným srdcom, ako fariseji účinkujú, ktorí sa cudzím modlám klaňajú a nábožný ľud do prepasti vodlia.

Sekty tieto sú nám známe. Biely oblek, čierna duša, pritom ako pijavice cicajú krv ľudskú. Chráňte sa ich! Ony bojujú proti všetkému, čo je svetlo, čo je blahobyť. Sú našimi nepriateľmi a nie priateľmi. Navádzajú k zlému ako zlé duše.

Slepo bojujú proti štátnym inštitúciám, ktoré vzdelanosť, národný cit a kresťanskú morálku rozširujú.

Len jeden príklad! Tieto sekty sú zaťatými nepriateľmi štátnych ľudových škôl. Kričia: „Štátna škola je dielo čertovské.“ „Štátna škola je dielo nemravnosti.“ „Štátna škola je bludná!“ atď.

Duchom chudobní ľudia! Ošklive vyprávate, do neba volajúci hriech spáchajúc. Vaša kľatba na vás padá, lebo vysoko múdri biskupi srdečne uznávajú, že sa dieťky v národno-štátnych školách lepšie vynaučujú kresťanskému citu a mravnosti, ako v iných školách.

Pravda oči kole, vy sa bojíte svetla a teploty srdca. Vy milujete tmu, máte studené a kamenné srdcia. Vy ste nešťastníci, ktorí len samých seba ľubia.

Morálni, počestní dobrodinci neznajú v škole politiku. Vy ste politiku, ten škodlivý pekelný oheň, aj do školy medzi nemluviatka doniesli. Vy ste nevinné detinské srdcia otrávilí ošklivými politickými pesničkami. Vy sa opováziate zlorečiť, vy?!

Štátna škola takto učí: „My sme neohrozené verní vlasti, my vieme, že je ona našou kolískou, mimo nej miesta nemáme, tu žijeme aj zomreť. My poznáme Božské zákony, my ich aj zadržujeme. Naše príslovie je: „Bob, kráľ, vlast.“ Bohu sa klaníme a modlíme; kráľa milujeme, ctíme a poslúchame; za vlast žijeme a mrieme. Z našich srdce vyvierá láska a nádej.“

Milí rodiaci! Ruku na srdce, pravdu milujú, odpovedajte: či je tá škola, ktorá takto a toto učí, bludná, nemravná a čertovská?

Vaše svedomie odpovie na to: nie, nemožná!

Meteor.

BESEDNICA.

Na hrobitove.

Obrázok z dediny.

I.

Je odpoľudnie pred sviatkom Všetichsvätých. Ženy a dievky v dlhých i v krátkych slovenských kanafaskách, školáci a školáčky, niektorí s kapsami na chrbtoch, iní s prevesenou krížom, potom dva až päťročné deti v kasankách upravujú hroby a hrobčeky, jako najlepšie rozumejú. Okopávajú, rovnajú, sadia.

Niektorý hrob vypadá síce horšie po oprave než pred tým, ale vôľa bola úprimná.

Najst hrob drahých zosnulých vo spuste pošliapaných, rovnakých, trávou i burinou zarastlých hrobov, neme ľahké; ľahšie je teda jestli je v susudstve kríž, pomník alebo záhradka. Tu sa počíta: „Tuná sú pochovaní starí Dubskí, vedľa nich Marina Bystrických, tretí hrob je Jozefa Hantoša a naša Magduša umrela o tri dni po ňom, ten štvrtý hrob od toho kríža je teda náš.“

A už v potu tvári rozkopávajú dievčatá burinu a zatvrdlú pôdu; burinu a trávku odhodily vedľa na chodník, „však to potom odmetú.“

Potom sa na hroby nasadí kvietkov ľalie a zimné fľajaly, „iných kvetov by nasadily, ale to všetko poschne.“

„Podívaj sa Janičko, tuná v tomto hrobčeku leží matkin krsný Palko, pojdeš tiež za ním k páňbožkovi spievať s anjeličkami?“ pýta sa žartom mladá, statná maminka buclatého chlapčeka.

„Nie, ja nechcem, počme domov za tatuškom,“ a už celou silou svojich štyr rokov tiahne Janiček maminku za sukňu domov, a mala by s ním obťaž, keď by náhodou zrovna neprichádzala krsná maminka s nemluviatkom, ktorého mašličkami vystrojený čepček upútal pozornosť Janičkovu, že i na hrob zapomenul.

„Vítajte kmotra. Janičko, daj pačku! Aj Franekovi? Ale že sem s tým maličkým idete, veď vraj s malými deťmi do jedného roku nemá sa chodiť na cinterín.“

„Ja, veď bez Božej vôle ani vlas s hlavy nespadne. Poradte si, starý je vo fabrike, komu že ich doma zanechám, predsa, — pomyslela som si — aspoň tej ľalije, chudáčkovi malému Palkovi nasadím. Bože ma nestrestaj, ja viem, že si budete myslieť všelijak: dieťa jako dieťa, ale keď som ja predsa toho Palka mala najradšej, to bolo také úprimné dieťa ku mne. Hovorieval: mamička zlatá, ja vás mám veľmi rád! a to ma tak ľúbil a tými ručičkami objímal. Bolo to dieťa dobré a prítulné k človekovi.“

„Janičko podrž maminke pólku, maminka sa odeje s Franekom, aby krsná mama mohly spraviť hrobček Palkovi.“

„Dajte mi ho na chvíľočku,“ požiadala kmotru, a kmotra podala jej Franeka.

„To sa podívajte, kmotra — obliadla sa dobrovoľná pestúnka — na starú Chrenkovú, kope jako z poriadky.“

Chrenková vrchnejšiu sukňu zahrnula, aby ju nepošpinila a s motyčkou v ruke hrabe a putienku položenú má u brány (hrnček si zapomenula vziať) chodí celého poldňa už po hrobitove. Kope, hrabe, sadi, zalieva, a plače a plače bez ustania. Už opravila hrob mužov, ota i matku z jeho i zo svojej strany, posadila hroby dečriných detí, už sa pomodlila na všetkých tých svojich hrobchoch a ešte nejde z hrobitova. Rozvažuje: Keď by tak niekto z je príbuzenstva ležal v cudzom, ďalekom svete, jako vraj „tam ten Poliak, opustený od všetkých.“ A od tej myšlienky jej tak prišlo ľúto, že tieto cudzie opustené hroby všetky popravila, poznášala aspoň zväčle suché vence a voňačky (kytky) na ne. „aby, chudáta, opustené tiež sa tam radovaly, že na nich niekto spomenul.“

„No však milostpani? Nie je to ľúto, len sa na tie hroby podívajte, — hovorí k jednej panej — samý štrkáč a loboda jako siroty zanedbané, už som sa tu naplakala. Však keď si človek na všetko rozpomenie — je pravda, čo tu človek má, leda to trápenie, ale keď predsa sa žiadnemu do tej zeme nechce — aspoň vám chudáta trošku tie hroby popravím. No s Pánom Bohom, milostpani, aby vás nebavila a seba tiež, este spravím hen ten cudzí hrob, však je to tam jakýsi cudzinec, nemohla som to meno prečítať...“

U nádherného hrobu zosnulej pani kontrolórky stojí niekoľko dám, dečry a ich slúžky upravujú hrob.

„Len sa podívajte pani Wtlerová je to pekne sedliacke dievča,“ poznamenala jedna z paní.

„Sikovné dievča, áno, pravda, ale škoda ho medzi tým sprostým ľudom a jaký krásny venec nesie. Bože“

teraz dostane v Pešti za bagatel pekné vence, načo že sa trápila s pletením venca. Kúpila som tiež pre Pol-dika — na to zrazu trhne sebou — ale kto že to robí tuná taký krik, jako na pastvistku!?”

Od brány zahrnel prenikavým hlasom hrobár: „Decká, je päť hodín, mám rozkázané od pána farára o piatej hodine zamknúť cinterin, tak choďte už domov.“

„E, to muž chlapcov straší, musí sa ich zbaviť nejako,“ upokojuje hrobárka uľaknuté dámy!

„No, Hermína, si skoro hotová?“

„Ano áno, maminka.“

„Papa bude už čakať.“

„Nenie to tak zlé, nestojí tak veľmi o vás,“ šeptá pani polesná pani postmajstrovej.

Staručká Michnová tiež by mala ísť domov, tu ju trasie zima, v noci ju dusí kašeľ, ale jako si tak spomína na všetkých príbuzných a vrstovníkov, ktorých prežila, na vnúčatá, s ktorými sa medzi zahradkami pod brúškou „na ktorú nebohý tatko, — Pán Boh mu tam odpusť — tak držal,“ tešievala, tu sa jej nijak nechce domov. „Mladé ich telá už dávno hnjú, a ju starú Pán Boh nezavolá. Ona v lete na hrobitove je jako doma, pamätuje si na vlas, kde kto umrel a kde je pochovaný.“

Ona sa vyzná i v oddelení „helvédou“ i v oddelení pre „zúfalcov.“ Doprevádzava každého na poslednej ceste, či je to ten, alebo onen; „má každý tú Božiu dušičku v tele jak ona.“

Katka Chytková a Johanka Bartočková už by tiež mali ísť domov, čaká na nich doma riadenie pred sviatkom, ale počkajú na Veronu Kalužikovú, aby im povedala pravdu, „jestli ten ich Miško chodí za Hanušou Jakubcovou, keď predsa ešte na hostinu tancoval s Jozefinkou Minárikovou? Tuná na hrobitove sa to nehodí, ale za humny im to Hanuša rozpovie, čo a jako.“

U hrobu trojročného dievčatka kľučí mladá pani a horko plače. Michnovej zaželelo sa mladej matky a pomaly, jako by náhodou šla okolo, aby sa s ňou mohla dať do reči a smútok jej rozhovoriť.

Od brány opäť hrmí hrobár hlasom veľkým, platí to tento raz i pre veľkých.

Hrobár stáva sa netrzeplivým, dostal síce tu niektorý šesták na dohán, aby dal na hroby „celý rok dobrý pozor,“ ale čo? hroby sú opravené, ženské už len sa hemžia, a on tu má sám jediný muž stáť medzi toľkými ženami a deťmi? Vypravuje domov dámy veľmi šetrne, vyhovárajú sa na pána farára. Potom trochu jadrnejšie vypravuje ostatným a naposledy vyhrnú sa chlapi.

Stará Michnová odchádza posledná, u brány sa obráti ešte raz späť, pokrýžujú hroby, utre si slzy a šepce: „Spite tuná s Pánom Bohom všetci vospolok vo svätom pokoji.“

II.

Je deň Všetichsvätých, odpoľudnie. Z kostola, od ktorého v ľavo prestiera sa hrobitov, zavznievajú hneď velebné zvuky organa, hneď rozlieha sa hlas kňazov. Kouajú sa hodinky pobožnosti. Tí, ktorí sa nedostali do kostola — je dnes cele preplnený — počúvajú pobožne u kostolných dverí alebo na hrobitove.

Ale mládež nemá žiadneho smyslu ani pre organ ani pre kazateľa, ale len pre svoje sviečičky. Snáď viete precítiť tú rozkoš malého Jurka, ktorý dnes môže stráchať zápalkami, zabášať a zas rozžíhať sviečky a páliť ich až do samučičkého večera. Alebo Pavlinka Matišková: inokedy dáva si dobrý pozor v kostole, „jako pán kaplán spievajú od oltára, jako speváčky na chóre pekne vytahujú“ vtedy ona ani nedýcha, — a dnes? Je

veľmi nedočkavá. Nedočkavá na to, čo rieknú ľudia jej výzdobe na hrobe bratrickovom — ona otrhala za humnom všetky zlatučké pozdné kvietky a tak krásne nimi hrob vyparádila! Všetky dievčatá z druhého i tretieho oddelenia nechajú na tých kvietkach oči.

Len toho hrobára keby nebolo u tej brány! Všetok ten drobízg tlačí sa u brány už hodiny.

Čo sa oni od rana nastarali! Od skliepku pána Kopečného — býva niekoľko krokov od hrobitova — miesto jedného chodníku sú dnes vyšliapané dva. Každý z tej drobotiny totiž, než si nakúpil sviečičiek, bežal napred ku hrobitovu medzi kamarátov presvedčiť sa, jaké majú oni sviečky, či biele, či ružové, či po dve alebo po päť za krajeiar. A teraz sa predstihujú. „Ukáž, jaké si si kúpil? Iha, také malilinké!“ „No, však keď tieto spálím na Jozefkovom hrobe, kúpim si väčšie na hrob starej matky.“ „No kúp si, trebárs jako tamto tá veža veľkú.“ A tak to ide v tej tlačnici pred bránou.

Len toho hrobára keby tam nebolo u tej brány, mysleli si všetci. Janko Hlaváč z tretieho oddelenia (školy) už sa tak hnevá, že sa v duchu sám sebe zadušuje, že nebude ničím iným než hrobárom a just potom žiadne decko na cintor nepustí, radšej mu dá hodný pohlavok. Musí on teraz čakať, nech potom decká tiež čakajú.

Už! Už! Už! Úúú! radostne jasajú a poskakujú maličky a hrmotný hrobár má sa čo brániť, aby ho toto množstvo maličkých ľudí nepovalilo, preto že tam chcú byť všetci naraz.

Zástup z kostola vychádzajúci ubiera sa zvolna za nimi na hrobitov. Po celý rok tichá a zamklá táto zahrada mrtvých oživa a poskytuje veľmi pestrý i malebný obraz, ale to nič nevadí, najdte tu dosť hlbokého a trvalého smútku.

Dievčatá v pestrých hodvabných a atlasových sukňach, vykonavšie jako všetci ostatní na príslušných hroboch modlitby za mrtvých, pyšne si vykračujú po hrobitove a posudzujú: Tieto kvety mala dať nižšie a tieto vyššie, tie modré nie sú jaksi tak veselé, jako ružové, lebo červené, Mechtuša Kostrhúňová vie predsa len najkrajšie papierové ruže robiť, to nech si povie, kto chce, čo chce, a koniec koncov prehovárajú o všetkom možnom, len nie o štyroch posledných veciach človeka.

Hja, mladost, radost. I na smrť pozerá inak mladý a inak st rý.

Slabšie pohlavie je vôbec veľkou väčšinou zastúpené, z toho však nenasleduje žeby mužský mrtvých nespomínali, ale im je nevoľno tam, kde cit alebo súcit prejavovať majú.

(Dokončenie nasleduje.)

Strašná nemoc vo Viedni.

Vo Viedni, vo všeobecnej nemocnici, zvanej „Allgemeine Krankenhaus“ udaly sa dva smrtné pády veľmi nebezpečnej chytľavej choroby zvanej *pestis*, po našsky *morová rana*, ktorá riadne pustoší v Indii, kde statistické ľudí mre na túto nemoc, horšiu od cholery.

Choroba vznikla nasledovne:

Pred rokom rakúska vedecká akadémia a vláda s nákladom 60.000 zlatých vyslala do Indie vedeckú výpravu zkúmať a študovať tú chytľavú nemoc. Do Bombayu teda šli štyria mladí lekári: dr Franc Müller, dr Pöch, dr Albrecht a dr Ghom, ktorí na nebezpečnom

mieste za tri mesiace študovali nemoc a potom dr Müller ako vodca výpravy vzal sebou bacillov tejto nemoci v nepriedušne uzavrenej schránke a doniesol ich do Viedne ku ďalšiemu študovaniu; chovajúc bacillov štepiac nimi zajacov a potkanov, proboval jaký liek by pomohol človeku proti nemoci pestis, ktorú zapríčinia tieto bacilly.

Tu počiatkom minulého týždňa jako, jako nie, sluha doktora Müllera Franc Bariš, ktorý už rok poslúhoval svojmu pánovi na klinike profesora Nothnagla, kde dr Müller zkúmal bacilly, zaiste svojou nepozornosťou, — hovorí sa že bol opitý — dýchaním vtiahol do seba z tých bacillov a na druhý deň onemocnel. Doktor Müller ho hneď prezrel a zbadajúc na Barišovi príznaky strašnej nemoci, hneď ho odviezol do osobitného oddelenia na klinike a tam on, Müller a dve opatrovkyne Albina Pechová a Johanna Hochebergerová namáhali sa Bariša zachrániť životu. Dr Müller robil všetko možné s najväčšou sebaobetavosťou, ale Barišovi nebolo pomoci. Zomrel. Dr Müller hneď porobil poriadky ku pohrabu a to tak, že nikto krem neho a spomenutých dvoch opatrovník nesmel do oddelenia, aby sa choroba neroznesla. Mrtvolu sluhu oblihal karbolom, s pomocou opatrovník zabalil do plachty, ktorú polial sublimátom, potom vložil do drevenej a na to do kovovej rakvy, ktorú nepriedušne zaletoval olovom. Sluhov, ktorí rakev odniesli tuho karbolisoval a kňaz len z ďaleka vykonal svoju povinnosť.

Sotva však bol sluha pochovaný, príznaky strašnej nemoci objavily sa na samom lekárovi Müllerovi, ktorý po štvordňovom trápení tam v nemocnici aj skončil, takto stanúc sa obeťou svojho povolania, ktoré verne a svedomite plnil okolo svojho bývalého sluhu. Zároveň ale onemocneli aj tie dve opatrovnice, ktoré Müllerovi pomáhaly. Do osihotného oddelenia nemocnice prišli chorých opatrovať noví India: lekár Pöch, ktorý bol s Müllerom spolu v Indii študovať pestis a iné opatrovnice. Lekár Pöch vynaložil všetko, aby svojho kamaráta, s ktorým v Indii za tri mesiace v každú minútu vystavení boli strašnej chorobe, chorých liečil a mrtvých sekciovali a predsa šťastlivo zdraví sa navrátili, zachránil životu, ale všetko jeho namáhanie bolo marné a dr Müller v nedeľu rano dokončil. Veľkú sebaobetavosť prejavil chorý lekár. Ležiac nemocný na lúžku a vediac že pre neho už niet pomoci, napomínal svojho kamaráta Pöcha a opatrovnice, aby sa ho stránili, aby sa ho netýkali, lebo choroba sa chytá dotknutím sa chorého a sám k stene obrátený vyplával chrechle do karbolovej vaty, aby sa bacilly nemnožily. V sobotu citiac, že nastúpi smrť, žiadal si požehnanie od kňaza ale kňaza nepripustil ku sebe, aby sa potykom i toho nemoc nechytla. Kňaz teda cez zavreté okno požehnal k smrti pracujúceho a na okno položil hostiu, ktorú keď sa kňaz vzdialil, opatrovkyňa vzala a podala Müllerovi.

Priateľ a lekár Müllerov Pöch potom práve také opatrenia učinil pri uložení jeho mrtvolky do rakvy, jako bol urobil Müller pri pohrabe svojho sluhu. Müller bol pochovaný za svitu a jeho rakev sprevádzalo niekoľko

lekárskych profesorov, ktorí takto vzdali poslednú česť človeku, ktorý stal sa obeťou svojho povolania.

Dve opatrovnice, keď tieto riadky píšeme, ešte žijú, ale stav Albiny Pechovej je beznádejný.

Hneď jako onemocnel sluha Bariš, viedeňská zdravotnícka rada porobila ďalekosiahle opatrenia, aby sa strašná nemoc nezavliekla medzi viedeňské obyvateľstvo. Ani dnu ani von z nemocnice nesmie nikto a všetko sa desinficuje sublimátom a karbolom. Professor Nothnagel, na ktorého klinike onemocnel Bariš, nesmie von zo svojho bytu a ani ľudia nesmie liečiť.

Hovorí sa, že z laboratoriu nemocnice ušli dva potkany zaštepni bacillami pestisu a že teraz do kanálov nalievajú karbol, aby potkani nerozniesli nemoc a tam podochli. Jestli je to pravda a potkanov nepodari sa vykántriť, to môže mať nebezpečné následky.

Horšie je ale to, že matka Barišova, keď ju upovedomili, že jej syn zomrel, prišla z Laau do Viedne a soberúc synove šaty, odcestovala späť. Z Viedne hneď telegraficky postarali sa, aby stará Barišová bola postavená pod dozor, čo sa aj stalo. Je v tamjšej nemocnici v osobitej chyži a šaty jej syna spálili. Číti sa nateraz dobre. Podobne pod lekárskej dozor stojí i švagor Barišov, ktorý večer, keď Bariš onemocnel, bol ho navštíviť. Slovom všetky poriadky sú čo najprísnejšie zavedené a viedeňskí lekári prechovávajú nádej, že sa nemoc podarí obmedziť len na nemocnicu.

Keď sa kráľ dozvedel že i lekár Müller zomrel, celý vzrušený riekol:

— Ešte i to nešťastie by ma málo stihnúť, aby moje národy byly tak ťažko navštívené!?

*

Príznaky tejto strašnej nemoci javia sa v tom, že napadnutý najprv upadne do horúčosti, ktorá prevýši i 40 stupňov Reamura, s čím nasleduje zapálenie vnútorností a obzvlášť pľúc. Chorý kašle a často vydáva i krvavé chrechle. Zároveň zapuchnú žluzy na slabínach, pod pazuchami, pripadne i na krku, potom horúčosť tela sklesne a chorý sa cíti akoby sa mu uľahčilo; medzitým ale nabehnú žily, tok krve sa zastaví, telo zčernie a pre chorého niet viac pomoci. Kto na opravdovú pestis onemocnie, tomu niet pomoci. Jediný prostriedok proti tomuto moru je: čistota príbytku a vyhnutí potýkaním sa s chorým, lebo bacilly pestisu nelietajú v povetří ale následkom potýkania sa prechodia s človeka na človeka. V Paríži vynasli i serum proti tomuto moru a teraz i tie dve chore opatrovnice nim zaštepili, uvidíme s jakým výsledkom.

Táto nemoc viackrát zúrila i v našej vlasti, menovite v XIV. kedy zomrelo na svete 25 millionov ľudí na túto nemoc a XVII. stololetí. Sem ju dovliekli Turci. Prvý raz zúrila mor r. 1527. a potom zúrila v r. 1545, 1553—1556 Dľa Csereyho roku 1710. zahynulo v Uhorsku 300.000 ľudí na pestis. R. 1739. len v Budíne zomrelo následkom morovej rany 6000 ľudí, podobne i v Pešti. Mor zúrila posledný krát r. 1740—1744. v Uhorsku a vtedy i v hornouhorských stolicach požadovala táto hrozná epidemia na stá a stá obetí.

CHÝRNIK.

Deputácia hlavného mesta u kráľa. Jeho veličenstvo tieto dni prijal vo výsluchu deputáciu Budapešte pod vedením hlavného mešťanostu Márkusa aby sa poďakoval za tú hlbokú a všeobecnú sústrasť, ktorú javilo obyvateľstvo hlavného mesta z príležitosti smrti jej veličenstva kráľovnej. Jeho veličenstvo vrelými slovami ďakoval za sústrasť hlavného mesta, ktorá ho veľmi dojala a poznamenal: „Však viete, jak rada mala zvečnelá kráľovná Budapešť, s jakou radosťou sa tu vždy zdržovala a som presvedčený, že verne a s pietou zachováate jej pamiatku vo vašich srdciach.“ Potom sa panovník dozvedal o záležitostiach hlavného mesta a deputáciu laskave prepustil.

Na pamiatku kráľovnej obyvateľstvo spišského mesta Kežmarku založilo základinu, ktorej úroky každoročne na výročitý deň smrti kráľovnej podelia medzi mestských chudobných. Na šľachtný cieľ dosaváď sossbieralo sa už 251 zl. Priemyselný spolok tohože mesta tiež 1500 zl. venoval na základinu Alžbety, ktorej úroky obrátené budú na podporu chudobných chorých remeselníkov.

Vyznačenie. Jozefa Raabe, rim. kat. farára v Hrabušiciach (Spiš) jeho veličenstvo kráľ vyznačil pre výtečné zásluhy na poli duchovnej správy zlatým krížom s korunou.

Pomník Sobieskemu. Poľskému kráľovi Jánovi Sobieskemu, osloboditeľovi Viedne od Turkov roku 1683, postavili vo Lvove pomník. Slávnostné odhalenie pomníka malo byť v septembri, ale z príčiny smrti kráľovnej bolo odročené na 20. novembra. Program je dosť rozmanitý. Bude reč o Sobieskom, v divadle slávnostné predstavenie, elektrické osvetlenie pomníka. Po predmestiah Lvova budú populárne prednášky o osloboditeľovi Viedne.

Cisárske jubiléum. Dňa 2. decembra vo výročitý deň nastúpenia rakúskeho trónu jeho veličenstva vo všetkých posádkach rakúsko-uhorskej armády odbývať sa budú slávnostné poľné služby Božie za jeho veličenstvo kráľa. Na túto slávnosť každý pluk pozval všetkých rezervných dôstojníkov. Po službách Božích rozdajú medzi dôstojníkmi kráľom založené jubilejné medaille.

Nešťastná náhoda. Gróf Jozef Wenckheim, syn známeho veľmoža grófa Fridricha Wenckheima na rodičovskom panstve v Kigyósi čistil si revolver, tento vypálil a guľa prevrtala prsá a pľúca nešťastného magnáta. Vzdor ťažkej rane stav raneného je uspokojujúci. Ku chorému rodina zavolala profesora Widerhofera z Viedne, ktorý už aj došiel do Kigyósu a prechováva nádej, že mladý gróf ostane pri živote.

Noví kanonici. Za kanonikov prešporských vymenovaní sú: Móric Mikovényi, farár smolenický, Franc Schiffer, predseda spolkov tovaryšských v Budapešti a dr. Šimon Valló, prefekt budapeštianskeho ústredného seminára.

Najvyššie príjmy v Prusku. Dľa úradných statistických prameňov vykazuje číslce: ročných príjmov vyše 200 tisíc malo v roku 1894/95 453 osôb. Od 200 do 500 tisíc 69 osôb, od 500 tisíc do jedného miliona 25 osôb. 7 osôb malo príjmov po dva miliony, Rothschild 5.840.000, Krupp, chýrny fabrikant kanónov v Essene 6.590.000 zlatých.

Strašný lejak vo Fiume. Nad prístavným mestom uhorským Fiume minulý týždeň pretrhly sa oblaky a voda zaplavila celú dolnú časť mesta, narobiac škody na viac millionov zlatých jak vo fabrikách tak i v súkromných príbytkoch. Voda obzvlášť zaplavila mnoho bytov v najchudobnejšej časti mesta, tak že mnohí nemajú teraz, kde hlavu skloniť a pritom ztratili i svoje imanie v broznej pohrome. Jeho veličenstvo kráľ k podpore týchto úbohých ľudí daroval zo svojej pokladnice 4000 zlatých. Voda len v štátnej doháňovej fabrike narobila vyše polmiliona zlatých škody. V iných závodoch a sklepoch zapríčinenú škodu úradne cenia asi na 200.000 zlatých. Pri ratovaní ľudských životov vyznačilo sa vojsko, žandarmeria, polícia a hasičia, jako i jednotlivci. Jedon merník sám ratoval vyše 30 ľudí z ich zaplavených bytov. Posiaľ zistené, že dvaja ľudia padli v obeť broznej pohrome.

Popis farských dôchodkov v Budapešti. V Budapešti dôchodky katolíckych fár obnášajú: Fara u sv. Zigmunda (kráľovská palota) 3092 zl., v Kristine 2704 zl., u sv. Róchusa 2263 zl., v Jozefove 5974 zl., v Alžbetinom meste 5884 zl. a v Terezove 5502 zl.

Koľko dane platí knieža Esterházy? Finančná direkcja v Šoprone po tieto dni vykázala daň kniežata Mikuláša Esterházyho, ktorý sdelil statky nedávno zomrelého kniežata Pavla Esterházyho. Mladý knieža platí dľa tohoto úradného výkazu ročite tristotridsatpäťtisíc štyristo zlatých 30 krov dane. Z tejto obrovskej summy 322 558. zl. 22 krov je pozemková daň. — Nejedon by rád platil toľko dane.

Pomätená na rozume. Minulé dni jedna ženská v katolíckom kostole v Tereziove náhle začala trhať so seba šaty a potom pribehnúc k oltáru trhala oltár ozdobujúce kvety a vence, ustavične kričiac, že ona nenie vinná a že jej Boh odpustil všetky hriechy. Nešťastnicu dvaja zavolaní policajti s veľkým namáhaním odviekli na kapitanát, kde vysvitlo, že je to 36ročná ševkyňa Anna Limačeková. Odovzdali ju privolanému jej manželovi, ktorý svoju nešťastnú manželku cestou predstavenstva dopravil dal do blázincea.

Obkradli trafikku. Po tieto dni v Baňskej Bystrici vlámali sa do trafiky Waltera et Comp. neznámi zlodeji a ukradli vyše sto zlatých v hotovosti a 95 žrebov novej triednej lotterie. Zlodejov posiaľ nevyhľadali.

Čo je manna? Všeobecne je ešte málo známo, že zázračná manna, ktorá bola židom na púšti padala s neba k ukojeniu hladu, je v mnohých krajinách východných zjavom často pozorovaným a že vysvetlí sa dá príčinami prirodzenými. V najnovšej dobe manna táto bola padala vo vilajetu diabexinskom v Mesopotamii a zaslaná bola belgickým konsulom belgickému ministerstvu, odkiaľ dostala sa do Akademie vied, aby o nej podané holo obširne dobrozdanie. Bolo už pred mnoho rokov zistené, že manna nenie ničím iným ako lišajníkom, ktorý od druhov našich liši sa len veľmi nepatrne. Bolo tiež zistené, že má spôsobilosť výborne sa vyvíjať i na miestach neplodných a najsuchších. Je ale lišajník mannový tým významnejším, že za istých podmienok môže spojitosť svoju so skalou prerušiť, následkom čoho úplna je uvoľnená. Náhle zavanuvším vetrom zanášané bývajú drobné a ľahké tie telieska, ktoré často pokrývajú v púšti celé polia, ďaleko do iných krajov, kde padajú na zem na spôsob dažďa. Rozborom chemickým dokázalo sa konečne, že manna obsahuje značné množstvo živých látok, jako je to známe i o iných lišajníkoch. V tomto ohľade zvlášť sa označuje severný lišajník sobí.

Nová encyklika pápežská. Pápež — ako z Rimu oznamujú — pracuje na novej encyklike, v ktorej napomína katolíkov celého sveta, aby nevstupovali do žiadnych tajných spolkov a poukazuje na tie veľké nebezpečenstvá, ktoré hrozia vládam a národom, ak sa odchyľia od pravého kresťanstva.

Americký sudca. Sú to snáď jediní sudci, ktorí sa bavia vo svojom povolání. Pred new-yorským policajným súdom bol nedávno obžalovaný riaditeľ tamojšieho kassína pre rušenie verejnej mravopočestnosti, pretože dovolil, aby známe new-yorské krásky vystupovali pri živých obrazoch v odevu trochu priveľmi priesvitnom. Pán riaditeľ pohol rozumom. Priviedol so sebou najkrajšiu dievčinu so svojej zábavnej miestnosti istú Betku Staunton a ukázal ju ctihodným sudcom v tom odevu, v ktorom sa predstavila pri zostavení živého obrazu. Strážcovia mravopočestnosti podrobili krásnu Betku dôkladnej prehliadke vo zvláštne oddelenej chyži a uznali po dlhom obzeraní, že toľko krásy pohromade nemôže zhubne pôsobiť na mravy, ani vtedy nie, keď by ešte viac šiat schádzalo... Obozretný direktor bol na to zpod obžaloby oslobodený.

Jasnosť hviezd. Hvezdár Umelton určiť chcel jasnotu hviezd tým, že svetlo niekoľko veľkých hviezd dal padať skrz ďalekohľad 60 centrový a porovnával svetlo toto so svetlom obyčajnej sviečky, ktorá stála na tri metre od ďalekohľadu. Takto zbadal, že svetlo planéty Jupiter 3 1/2 ráz je väčšie, ako svetlo sviečky, kdežto všetky stálice obľadom jasnosti zaostávajú za sviečkou. Najjasnejšia zo skúšaných hviezd bola priemerná stálica Orionu, ktorej svetlo malo asi 7/80 jasnosti normálnej sviečky. Mohutná hviezda Procyon bola len 1/4 tak jasná, ako sviečka a polárna hviezda len 1/6. Aby sme ale poznali opravdovú jasnotu hviezd, musíme vedieť ich vzdialenosť od zeme. Tak známa je vzdialenosť hviezdy Procyon, ktorej svetlo potrebuje 12 rokov, kým na zem doleť. Jestli teda aj túto vzdialenosť vezmeme do obľadu, obnáša jasnota tejto hviezdy 516 trilionov normálnych sviečok, toto je číslica, ktorú napísať musíme 36 nullami.

Kruppova fabrika je teraz jedna z najväčších na svete ačkoľvek bola utvorená za počiatkov veľmi nepatrných. Do novín prenikla vlni zpráva, že „kráľ kanónov“ zväčšil svoj ročný príjem r. 1893 o 1.900.000 mariek, čili viac než o 1 million zlatých. O rozmeroch Kruppových fabrik v Essenu ťažko si je utvoriť dobrý a správny pojem. Vo fabrike je 2724 pecí, 439 parných kotlov, 32 parných kladív až do váhy 50.000 klgr., 21 valco-

vadiel, 450 parných strojov o sile 1000 koní, 1622 struhadiel. K lianiu ocele slúži 107 pecí, ktoré môžu razom topiť 80.000 klgr. Dielňa má vlastných železníc v diaľke 43.93 klm. normalnych dráh, 11 lokomotívov a 242 vozov, 69 koní a 194 povozov. Sieť telegrafická meria 80 klm. s 31 stanicami a 55 strojmi 140 vedení telefonu so 156 stanicami, ktoré všetky sú spojené s ústrednou stanicou. Každý deň spotrebuje sa 33.320 centov uhlia a koksu, 18.834 až 26.863m³ vody, 13.50 až 45.70m³ plynu. Dielňa má chemické laboratórium, fotolitografickú dielňu, kníhtlačiareň a kníhväzárstvo. Plán dielne podobá sa mape mestečka; okolo továrne je kruhová dráha železničná. Závod má svoje vlastné uhelné bane v Nemecku a za hranicami. V oceliarniach pracuje 11.500 robotníkov, v baňach ale 8400, ktorí majú viac než 55.000 členov rodín. Temer 20.000 osôb býva v obvode dielne. Hasičský sbor číta 70 chlapov a má k dispozícii 32 automatov, ktorými oznamujú požiar. — Každý z 20.000 robotníkov zarobil v prospech dielne r. 1893 o 50 zl. viac než roku predchádzajúceho, čili denne o 17 krov viac.

KU OBRÁZKU.

Siroty.

Nemajú nikoho na tom širom svete. Zomrel otec, ich vychovovateľ a krátko za ním odobrala sa i matka za ním, zanechajúc dve opustené siroty, ale Boh Všemohúci, Boh vdôv a sirôt ich neopustil, tak ako neopustil niekedy chudobnú vdovu v Sarapte. Postaral sa o úbohé siroty dajúc vnuknutie dobrým ľuďom, ktorý sa o ne ujaly a ich vychovávajú Bohu a ľuďom. Siroty sú vďačné svojím vychovovateľom, ale predovšetkým vzdávajú Bohu vďaku za ich opateru, pričom nikdy nezapomenúť sa na svojich dobrých rodičov. I teraz v deň Všetichsvätých skladajú v kostole ručičky ku modlitbe a prosia Pána Boha, aby dal slávu večnú ich rodičom, ktorí ich tak predčasne opustili.

K OBVESELENIU.

Vďačnosť.

A.: „Počuli ste už, že práve zomrelý doktor Mierny učinil slečnu Rýpalovú svojou dedičkou?“
 B.: „A prečo?“
 A.: „Ponevác pred tridsať rokmi bola mu dala košík, keď ju pýtal za manželku!“

zobrazí odob. (18)
 a. (18) (18) (18)

Budapešťianska bursa s úradným značením cien dňa 30. októbra.									
O b i l i e	Jakosť dla hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze	Tovar	Cenné papiere	Peniaze	Tovar
		od	do						
Pšenica banátska	75-80	9.60	10.35	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	3540.-	3575.-
pešťianska	75-80	9.75	10.50	Uhorská zlatá renta 4%	119.50	120.00	Pešť. uh. kupec. b.	1420.-	1423.-
stónobelebradská	75-79	9.80	10.55	Uhorské regálové úpisý 4 1/2%	97.50	98.00	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa	8150.-	8200.-
Kaf (Aito)	70-72	8.05	8.10	Uhorské premiové úpisý	100.25	101.00	Šalgó-tarjánska baňa na uhlie	611.00	612.00
Jadlné na krm.	60-63	6.20	6.50	Uhorská tisso-segedínska po- žička 4%	161.00	162.00	Záložné listy.		
na pátku	62-64	6.80	7.60	Uhorská žel. požíčka 4 1/2% v zl.	137.70	138.70	Uhorského pozem. úverkového ústavu 4%	96.75	97.75
na várku	64-66	7.80	8.70	Uhorské vyvážkové úpisý 4 1/2%	119.50	120.50	Uhorského úver. záložného ús- tavu 4 1/2%	100.00	100.50
Oves	39-41	5.75	6.05	Spoločná požíčka v bež. penia- zoch 4 1/2%	96.00	97.00	Uh. úver. ústavu s premiou 4%	121.50	122.50
Kukurica	73	5.55	5.65	Z r e b y.			Peniaze.		
Proso	—	4.30	4.70	Spolku „Jó zív“	3.70	4.10	Cisársky dukát	5.69	5.74
Repica	—	12.25	12.75	Uhorského „Červeného kríža“	8.00	8.50	Dvadsať-frankovník	9.54	9.58
Datelinové semá, luc.	—	50.-	57.-	Rakúskeho	19.50	20.00	Nemecká ríšska marka	58.87	59.07
Švinská masť pešťianska	—	57.50	78.00	Bazilika	6.00	6.50	Striebro	—	—
„vidiecka“	—	—	—						

Tlačou cis. a kráľ. dvornej kníhtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.